

Sundheds- og Ældreministeriet

Enhed: FOPS
Sagsbeh.: SUMMSB
Koordineret med:
Sagsnr.: 2002825
Dok. nr.: 1376593
Dato: 25-09-2020

TALEPAPIR

Det talte ord gælder
[24. september 2020 kl. 10.45-12.15, Folketinget lokale 1-133]

Samrådsspørgsmål R om børn og unges mistrivsel med børne- og undervisningsministeren

Børn og unges trivsel – eller mangel på samme – det er en stor udfordring for folkesundheden, og derfor er jeg glad for, at vi har mulighed for at drøfte det her spørgsmål, også i dag.

Jeg og vi deler til fulde den bekymring, som spørgerne giver udtryk for, både i spørgsmålet og i begrundelsen i dag.

Der skal fokus på forholdene for vores børn og unge og ansvaret for at give dem en god start på livet skal løftes. De er vores fremtid, og når de ikke trives, så er det et fælles samfundsproblem.

De fleste børn og unge vokser op under trygge rammer, men der ses en tendens til, at flere og flere mistrives af forskellige årsager, og det skal vi tage alvorligt.

[Social ulighed]

Ulighed i sundhed er også en faktor, når vi snakker mental sundhed blandt børn og unge. Børn fra sårbare familier med for eksempel alkoholmisbrug og psykisk sygdom, de har en større risiko end andre for ikke at trives i livet.

Vi skal vide mere om årsagerne til dårlig mental sundhed blandt børn og unge. Og vi er nødt til at se problemerne på tværs, men jeg vil her i min indledning pege på nogle af de risikofaktorer, som vi ved, spiller ind.

- 1. Unge under 30 år, der hverken er i uddannelse eller i job, der kan vi se på tallene, at de oplever dårligere mental sundhed end unge i uddannelse og job.
- 2. Blandt børn og unge i grundskole, gymnasie og på erhvervsuddannelser er der en sammenhæng mellem den mentale sundhed og faktorer som for eksempel, hvor tæt kontakt og fortrolighed de har med deres forældre, hvordan forældrenes økonomi er, om de unge har tætte venner, de kan tale med, om de trives på deres skole, og også faktisk om de sover godt.
- 3. Børn og unge med dårlig mental sundhed har også oftere indlæringsproblemer, og de har sværere ved at gennemføre skolegang og uddannelsesforløb. Dvs. nu har vi situationen, hvor problemerne flyder ind i hinanden.
- Og endelig 4. Forskningen viser, at unge med dårlig mental sundhed har den mest u hensigtsmæssige sundhedsadfærd. Så det er også dem, der ryger og drikker typisk mere end andre unge, og de har dårligere søvnmønstre. Igen, så har vi den negative spiral, hvor problemerne skaber nye problemer.

[Sociale medier]

Det er også et faktum, at unges liv på de sociale medier er med til at forme og påvirke dem selvfølgelig på godt, men jo desværre også på ondt.

Og vi har på det seneste samråd om det her emne i udvalget drøftet dokumentaren fra Danmarks Radio, der hed "Døde pigers dagbog". Det var et netværk på Instagram, hvor særligt piger og unge kvinder har delt selvmordsplaner og voldsomme billeder af, at de skader og cutter sig selv.

Siden da har regeringen gjort det klart over for Instagram, at det er en sag, som vi ser på med stor alvor. Det er tilkendegivet på møder mellem den danske Tech-ambassadør og Facebook i USA, Facebook der ejer Instagram, og over for Instagrams taskforce for selvskade og selvmord.

Jeg har noteret mig, at det er slået fast af Instagram, at de billeder, der har været vist, ikke hører hjemme på den sociale platform, og at de skal fjernes, men jeg må samtidig konstatere, at det ikke er godt nok, for de er ikke fjernet tilstrækkeligt hurtigt og effektivt.

Så kunne man jo tro, at det var en kamp mod vejr møller at råbe en mastodont som Facebook op. Men der skal lyttes, og der bliver heldigvis også lyttet, når et land som Danmark siger fra.

Men uanset hvad, så understreger de forfærdelige historier, der kom frem i dokumentaren, først og fremmest, at der er nogle piger og nogle unge kvinder, det var dem som var med i dokumentaren, vi ikke har formået at hjælpe i tilstrækkelig grad. Vi skal være langt bedre og gøre langt mere for at sikre, at de børn og unge, der findes på det netværk og som råber om hjælp, bliver grebet tidligere.

Vi kan se, at regionerne har taget sagen alvorligt og har sat ind med flere initiativer på de børne- og ungdomspsykiatriske afdelinger for netop at øge opmærksomheden på børn og unges uhensigtsmæssige adfærd på de sociale medier.

[Fælles ansvar]

Men der er også et ansvar for hver enkelt af os i samfundet. Vi skal blive bedre til at tale med vores børn og unge om deres udfordringer og deres bekymringer. Tale med dem om det at være normal, hvad det vil sige, og have nogle idealer, der måske er fjerne fra det liv, man lever. Vi skal bryde tabuet og skabe rum til at tale om bekymringer, angst og tristhed, som jo også er en naturlig del af børne- og ungdomslivet. Det kræver nogle gange en ekstra hånd, når man er ung, og når man er barn.

Den gode indsats indebærer ofte et tæt samarbejde mellem forældre, skole, de kommunale indsatser, almen praksis, som alle er tæt på den unges hverdag, og - når det viser sig at være nødvendigt – også behandlingspsykiatrien.

Som jeg altså har givet udtryk for på vores tidligere samråd, så spiller kommunernes forebyggelsesarbejde og Sundhedsstyrelsens understøttende forebyggelsespakker en væsentlig rolle i den tidlige indsats, ligesom den kommunale sundhedspleje er en unik arena, vi har i Danmark, for tidligt at kunne sætte ind mod ulighed i sundhed og tidlig opsporing af de tendenser og alvorlige ting vi kan se.

[Behandlingspsykiatri]

Det er desværre ikke alle børn og unge, vi kan fange med tidlige og forebyggende indsatser. Nogle har brug for egentlig udredning, og nogle har brug for egentlig behandling af en psykisk lidelse, og det er et ansvar, som påhviler sundhedsvæsenet.

Der har de seneste år været et øget pres på den regionale børne- og ungdomspsykiatri. Antallet af børn og unge i den regionale psykiatri er steget fra 2010 til 2017 med over 50 pct. Over 50 pct. Det er jo dem der har det værst, vi ser her. Over 50 pct. stigning på så kort tid i vores samfund.

Tallene viser også, at cirka 15 pct. af alle børn har været i behandling for en psykisk sygdom, som for eksempel ADHD, angst eller depression, inden de fylder 18 år. 15 pct. Samlet set udgør denne type psykiske sygdomme den største sygdomsbyrde blandt børn og unge fra 1 til 24 år.

Derfor er det afgørende, at den regionale behandlingspsykiatri står klar til at hjælpe børn og unge – og det er vores ansvar at sætte de rigtige rammer for det.

Med Aftale om satspuljen på sundhedsområdet for 2018-21 blev der afsat penge til en række vigtige indsatser, for eksempel de regionale fremskudte funktioner i børne- og ungdomspsykiatrien. Det er et vigtigt projekt, som jeg godt vil kvittere for. Det var jo den tidligere regering, der sad for bordenden dengang. Det er en bred politisk aftale og et meget vigtigt projekt..

[FL-midler og 10-års plan]

Men mest markant for dette område har den nuværende regering sammen med aftalepartierne i den seneste finanslov prioriteret et varigt løft for hele psykiatrien på 600 mio. kr. årligt, bl.a. til flere senge og mere personale i den regionale psykiatri.

Midlerne har vi udmøntet sammen med Danske Regioner, og det vil blandt andet være med til at lette presset på en trængt børne- og ungepsykiatri. Og hvis man går igennem og ser på, hvordan midlerne er udmøntet i de forskellige regioners budgetaftaler, som jo netop bliver indgået i de her dage, så kan man se, at der faktisk er sket en udmøntning, som netop kommer området her til gavn.

I sidste måned besøgte jeg sammen med social- og indenrigsministeren den tværsektorielle enhed Bakkehuset i Roskilde. Det er en velfungerende enhed, som hjælper familier med børn og unge, der har henvendt sig til den psykiatriske akutmodtagelse. De har indtil nu været midlertidigt satspuljefinansieret, men takket være finanslovsmidlerne så går Bakkehuset nu fra at være midlertidig bevilling, til en fast bevilling, der giver et sikkert grundlag for det videre arbejde og den faglige udvikling.

Som andre konkrete eksempler på, at finanslovsmidlerne er ude og gøre gavn i de kommende år, hvor der er virkelig brug for dem, kan jeg nævne budgetaftalen for Region Hovedstaden,, hvor regionen prioriterer at øge den ambulante kapacitet i Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center.

Og Region Syddanmark lægger op til at permanentgøre det hidtidige satspuljeprojekt med mobilteams i børne- og ungdomspsykiatrien, der har fokus på at støtte, at børn og unge opsøger og følger den behandling, de har brug for. For at sikre, at børn og unge kommer godt videre efter endt behandlingsforløb oprettes desuden i Region Syddanmark en telefonlinje, der kan hjælpe børn og unge og deres forældre.

Så der er altså et kæmpe stort behov for at give psykiatrien et løft, et tiltrængt løft. Og det er så sat i gang med den finanslov, som blev vedtaget sidste år. Men det er et langt, sejt træk, hvor der er behov for, som jeg startede med at sige, at vi tænker hele vejen rundt. Det er det som den 10-års plan for psykiatrien skal tage fat på.

Det arbejde er nu sat i gang, og vi skal have et solidt udgangspunkt for det. Det er Socialstyrelsen og Sundhedsstyrelsen, der står for det arbejde.

Tak for ordet.